י: אור לארבעה עשר פרק ראשון פסחים

הניח בזוית זו ומצא בזוית אחרת פלוגתא דרבן שמעון בן גמליאל ורבנן. דלרבנן צריך בדיקה דמוסשין שמא עכבר עשה ולא זהו שהניח ולית להו לרבנן הוא שאבד הוא שנמצא אלא כרשב"ג דאמר מיבדק כל השדה כולה אי נמי אתי אפי' כר' ומיירי כגון שאין יודע כמה ככרות הניח וצריך בדיקה שמא לא מצא כולם:

שאני אומר אדם טמא נכנס לשם. וא"ת להכא ובפרק קמא דחולין (דף ט:) גבי צלוחית תלוין באדם טמא ובפרק קמא דנדה (דף ד.) גבי ככר הנתון על גבי הדף ומדף טמא מונח תחתיה תלוין באדם טהור ומיירי ר"ת דאמר בפ"ק דשבת (דף טו:) גזרו על ספק כלים הנמצאים ולא גזרו על ספק אוכלין הנמצאים אי נמי גבי ככר רגלים לדבר שעיקר הסירו שלא יפול על המדף ויטמא[1]:

מפני שדרכו של תינוק לפרר. ומיירי שיש פירורין כדי כל הככר ולכך אין צריך בדיקה ואפי' לרבן שמעון בן גמליאל דאמר מיבדק כל השדה כולה הכא רגלים לדבר יש שהפרורים מן הככר שהרי מיד נכנס אחריו:

מי אמרינן היינו הא דעל היינו הא דנפק. ואפילו לרשב"ג דאמר מיבדק כל השדה כולה הכא רגלים לדבר שהרי הוא עם הככר:

או דילמא אחרינא הוא. ואפי' לר' דאמר הוא שנמצא הוא שנאבד הכא מיישינן דמסממא הלאשונה נשאר בבית וזהו אחר שיצא:

במתניתין לא אטרחוהו רבנן. פי' הכא דוק' דשמא יוציאנה או יאכלנה אבל היכא דאיכא חמץ אמר לעיל (דף ד:) דיתמא ליה לאיעם דליעבד מצוה בממוניה:

ואם לא בדק בתוך המועד. פי' הקונטרס בשעה שית וקשה דלרבי יהודה קבי ליה שעת הביעור ולמה שיבה לשון אלא בתוך המועד היינו מתחלת שבע עד סוף הפסח ולאחר המועד יבדוק כדי שלא יתערב לו חמץ של איסור בשל היתר ויאכלנו וכ"ש לא לה לפרש כן מפני שפירש במשנה דכודקים שלא יעבור בכל ירחה: קולרין

הניח בזוית זו ומצא בזוית אחרת פלוגתא דרשב"ג ורבנן דתניא קרדום שאבד בבית הבית טמא שאני אומר אדם טמא נכנס לשם ונטלו רשב"ג אומר הבית טהור שאני אומר השאילו לאחר ושכח או שנטלו מזוית זו והניח בזוית האחרת ושכח זוית מאן דכר שמיה חסורי מחסרא והכי קתני [a]קרדום שאבד בבית הבית טמא שאני אומר אדם טמא נכנס לשם ונטלו או שהניחו בזוית זו ומצאו בזוית אחרת הבית טמא שאני אומר אדם טמא נכנס לשם ונטלו מזוית זו והניחו בזוית אחרת רשב"ג אומר הבית טהור שאני אומר השאילו לאחר ושכח או שנטלו מזוית זו והניח בזוית זו ושכח אמר רבא [b]עכבר נכנס וכבר בפיו ונכנס אחריו ומצא פירורין צריך בדיקה מפני שאין דרכו של עכבר לפרר ואמר רבא [c]תינוק נכנס וכבר בידו ונכנס אחריו ומצא פירורין א"צ בדיקה מפני שדרכו של תינוק לפרר בעי רבא עכבר נכנס וכבר בפיו ועכבר יוצא וכבר בפיו מהו מי אמרינן היינו האי דעל והיינו האי דנפק או דילמא אחרינא הוא אם תמצא לומר [d]היינו האי דעל והיינו האי דנפק עכבר לבן נכנס וכבר בפיו ועכבר שחור יוצא וכבר בפיו מהו האי ודאי אחרינא הוא או דילמא ארמוי ארמיה מיניה ואת"ל [e]העכברים לא שקלי מהדדי עכבר נכנס וכבר בפיו וחולדה יוצאה וכבר בפיה מהו חולדה ודאי מעכבר שקלתיה או דילמא אחרינא הוא דאם איתא דמעכבר שקלתיה עכבר בפיה הוה משתכח ואת"ל [f]אם איתא דמעכבר שקלתיה עכבר בפיה הוה משתכח עכבר נכנס וכבר בפיו וחולדה יוצאה וכבר ועכבר בפי חולדה מהו הכא ודאי איהו הוא או דילמא אם איתא דאיהו ניהו כבר בפי עכבר משתכח הוה בעי אישתכוחי או דילמא [g]משום ביעותתא הוא נפל ושקלתיה תיקו בעי רבא כבר בשמי קורה צריך סולם להורידה או אין צריך מי אמרינן כולי האי לא אטרחוהו רבנן כיון דלא נחית מנפשיה לא אתי למיכלה או דילמא זימנין דנפל ואתי למיכלה ואם תמצי לומר [h]זימנין דנפל ואתי למיכלה כבר בבור צריך סולם להעלותה או אין צריך [i]הכא ודאי דלא עבידא דסלקה מנפשה או דילמא זימנין דנחית למעבד צורכיה ואתי למיכליה את"ל זימנין דנחית לצורכיה ואתי למיכלה כבר בפי נחש צריך חבר להוציא או אין צריך [j]בגופיה אטרחוהו רבנן בממוניה לא אטרחוהו רבנן או דילמא לא שנא תיקו: **מתני'** [k]ר' יהודה אומר בודקין אור י"ד ובי"ד שחרית ובשעת הביעור וחכ"א [l]לא בדק אור י"ד לא בדק בי"ד לא בדק בי"ד יבדוק בתוך המועד יבדוק [m]לאחר המועד [n]לומה [o] שמשייר יניחנו בצינעא כדי שלא יהא צריך בדיקה אחרינו: **גמ'** מ"ט דרבי יהודה רב חסדא ורבה בר רב הונא דאמרי תרוייהו כנגד שלש השבתות שבתורה [1]לא יראה לך חמץ ולא יראה לך שאור [2]שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם [3]אך ביום הראשון תשביתו שאור מבתיכם מתיב רב יוסף רבי יהודה אומר כל שלא בדק בשלשה פרקים הללו שוב אינו בודק אלמא במכאן ואילך הוא דפליגי מר זוטרא מתני הכי מתיב רב יוסף רבי יהודה אומר כל שלא בדק באחד משלשה פרקים הללו שוב אינו בודק אלמא בשוב אינו בודק הוא דפליגי אלא רבי יהודה נמי אם לא בדק קאמר והכא בהא קמיפלגי מר סבר מקמי איסורא אין בתר איסורא לא גזירה דילמא אתי למיכל מיניה ורבנן סברי לא גזרינן ומי גזר ר' יהודה דילמא אתי למיכל מיניה והא [p]תנן משקרב העומר יוצאין ומוצאין שוקי ירושלים שהם מלאים קמח וקלי שלא

הכים עמא. כל כלי הכים עמאין שאני אומר אדם טמא נכנס לשם ומשמע ככל כלי הכים: **זוים מאן דכר שמיה.** פתח באבוד וסיים בנמצא בזוית אחרת: **חסורי מיחסרא והכי קתני שאני אומר אדם טמא נכנס לשם.** ולקמן לאבוד ובגבי מצא בזוית אחרת שמא אדם טמא הניחו שם רבן שמעון כו'. וגבי תמן נמי לרבנן מוסשין שמא עכבר עשה וכיון דמוסשין לעכבר יש לחוש נמי לא זהו אלא אחר ולרבן שמעון תולין באדם עצמו שהוא עשה ושכח וא"ל בדיקה: **ונכנס אחריו ומצא פירורין צריך בדיקה.** ואין תולין הככר בו שאין דרכו של עכבר לפרר ולא זהו ככר שהכנים העכבר: **אם אמצא לומר היינו האי כו'.** דאי פשטת ליה דמיישינן דילמא אחרינא הואי תו לא צריכנא למיבעי שאור ולכן אכל אי פשטת ליה דלא מיישינן אכתי שאור ולכן מיבעיא לן: **אחרוייה.** האליכו ממנו ונטלו הוא. ומכירו בתגיגה (ד' טו:) אי נקטיה ביד מאן מרמי ליה מן ידי: **לדידיה הוה אקיל ליה.** אם העכבר עצמו היה מביא: **ככר ועכבר כפי חולדה.** עכבר נכנס וכבר בפיו וחולדה יוצא כשנכנס בו לבדוק ובפיה ככר מכאן ועכבר מכאן: **ככר כפי נחש.** בעיא בתגיגה נפשה היא ולא דמי להנך דלעיל ול"ג אמ"ל: [q]**לא אטרחוהו.** ויבטל בלבו: **במתניי'.** לשכור חבר: **מתני' בסוף המועד.** בשעה ששית שהוא מועד הביעור: **לאחר המועד.** משש שעות ולמעלה עד שתחשך[1]: **גמ' שלש השבתות.** שלש לשונות של השבתה דאייר מצינה והשבתה: **אלמא במכאן ואילך הוא דפליגי.** ולא במידי אחרינא דרבי יהודה לא מצרך שלש בדיקות אלא הכי קאמר אי אור לאחרונה עשר או שחרית או בשעה ששית ורבנן אמרי אם לא בדק בתוך המועד יבדוק לאחריו: **ומר זוטרא מתני.** בהדיא בתחר משלשה פרקים: **לבסר איסורא לא.** יבדוק דגזרינן דילמא אתי דעסיק ביה אתי למיכל מיניה: **משקרב העומר.** בו ביום יוצאים ומוצאים שוקי ירושלים מלאים קמח וקלי מן החדש למכור וקולס י"ט נקטף ונטחן ונתייבש הקלי בתנור: שלא

עין משפט נר מצוה

עין א מיי' פי"ב מהל' מעשה הקרבן ומוסר הל' מ"ח ופי"ב מהל' חמץ ומצה הל' יב טוש"ע א"ח סי' תלט סעיף ד:

עין ב ג מיי' פי"ב מהל' חמץ ומצה הל' ח ט טוש"ע א"ח סי' תלט סעיף ה:

עין ד ה ו ז מיי' שם הל' יג וטור שם:

עין ח ט מיי' שם הל' יד וטוש"ע שם ס"ב:

עין י מיי' שם הל' יג:

עין יא כ מיי' פ"ג מהל' מעשה הקרבן הל' ה סמג עשין לט טוש"ע א"ח סי' תלט:

עין כב ל מיי' שם הל' ג וסמג שם טוש"ע א"ח סי' תלד סעיף ה:

רבינו חננאל

הניח בזוית זו ומצא בזוית אחרת, חלוקת רשב"ג ורבנן, וקיימא לן כרבנן דאמרי הבית טמא, שאני אומר אדם טמא נכנס לבית ונטלו מזוית זו והניחו בזוית אחרת. אמר רבא עכבר נכנס וכבר בפיו נכנס אחריו ומצא פירורין צריך בדיקה, שאין דרך עכבר לפרר. אלא העכבר עם הככר שנטל הלך (בו) ואלו הפירורין אינן ממנו. לפיכך צריך לבדוק, אבל אם נטל תינוק ככר ונכנס לבית ונכנס אחריו ומצא פירורין אין צריך בדיקה, שכן דרך התינוק לפרר. בעי רבא עכבר נכנס וכבר בפיו ועכבר יוצא וכבר בפיו כו'. בעי רבא ככר בשמי קורה צריך סולם להורידו או לא כו'. בעי רב אשי ככר בפי נחש צריך חבר להוציאו או לא כו'. אלו כולן עלו בתיקו. מתני' רב יהודה אומר בודקין אור ארבעה עשר ובארבעה עשר שחרית ובשעת הביעור. ירושלמי בשעת הביעור רבא אמר שעה חמישית. וחכמים אומרים לא בדק באור ארבעה עשר יבדוק בי"ד כו'. כלומר אין צריך לבדוק שחרית בי"ד אלא אם לא בדק באור י"ד. אבל אם בדק אור י"ד אין צריך אחרי כן בדיקה כלל. פירש רב חסדא טעמא דר' יהודה דבעי שלש בדיקות, כנגד שלש אזהרות שבהזהרה תורה על השבתת חמץ. ומוחבינן עליה מהא דר' יהודה אומר כל שלא בדק כאחד משלשה פרקים הללו שוב אינו בודק, אלמא ר' יהודה חדא דינא בעי. ואוקימנא לעולם חדא דינא בעי, ובהא פליגי, ר' יהודה סבר עד שעת ביעור בודק, שאם ימצא חמץ ישרפנו, אבל אחר זמן ביעורו אינו בודק, חיישינן דילמא אתי למיכל מיניה. וחכמים אומרים בודק בתוך המועד ולאחר המועד, פירוש כגון שהיה במדינת הים, ובא אחר הפסח שבודק, ואם ימצא חמץ שורפו, ולא חיישינן דילמא אתי למיכל מיניה. ואקשינן ומי גזר ר' יהודה, והתנן במנחות פרק (ר"ח) משקרב העומר יוצאין ומוצאין שוקי ירושלים מלאים קמח וקלי

מסורת הש"ס

[1] (לעיל כ: מנחות סז:). [2] (לעיל ט:) ומרש"י שם). [3] (לשון הרי"ן הכילו פרי"ש ומה שמשייר כלילה לניכוכו שיאכל כלילה גם בבוקר). [4] מנחות סז:, [5] נ"ל אחר ד"ה בתמוניה). [6] (עי' פירש"י מנחות סז: ד"ה ובפעמא). [7] (עי' תוס' תולין נ: ד"ה שאני).

תורה אור השלם

[1] מצות יאכל את שבעת הימים ולא יראה לך חמץ ולא יראה לך שאר בכל גבלך: שמות יג ז

[2] שבעת ימים שאר לא ימצא בבתיכם כי כל אכל מחמצת ונכרתה הנפש ההוא מעדת ישראל בגר ובאזרח הארץ: שמות יב יט

[3] שבעת ימים מצות תאכלו אך ביום הראשון תשביתו שאר מבתיכם כי כל אכל חמץ ונכרתה הנפש ההוא מישראל מיום הראשון עד יום השבעי: שמות יב טו

הגהות מהר"ב רגשבורג

[a] ביצי לא בדק כי לאחר המועד. עי' ערוך ערך מעל וה"ר:

מוסף רש"י

ארמוי. נעל מידו (תגיגה טו:). ובשעת הביעור. בשעה ששית, אבל מאן דאיל לא בדק כמנו, דגזרינן משום דלמא אתי למיכל כשמולא אחוו נפשה (מנחות סז:). לא בדק בתוך המועד. כלומר במועד ברישפרי, דהיינו בשש (שם). יבדוק לאחר המועד. בתוך הפסח עצמו ולא גזרינן דלמא אתי למיכל מניה (שם). ומה שמשייר. אחר בדיקתו לאכלנו (לעיל ט:). משקרב העומר יוצאין. מיד כשיעלתו מוצאין שוקי ירושלים מלאות קמח וקלי מכבוצות הדשה (מנחות סז:).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com